

De verbinding tussen theorie en praktijk moet voor een groot deel door de lezer (student-gebruiker) gezocht en gelegd worden. Al even onduidelijk is de verspreiding van de lesplannen over de verschillende doel-jaren. (Einde lagere school : 5 / eerste en tweede jaar secundair samen : 19/derde, vierde, vijfde en zesde jaar secundair samen:8 / totaal : 32). Om tot eenvoudig resultaat te komen moet de lezer wel 18 verschillende 'omschrijvingen' van de beginsituatie ontcijferen ... Ook het sterke accent op het eerst en tweede jaar secundair is opvallend.

Er blijkt ook nog maar eens hoe theoretisch lesvoorbereidingen wel zijn. Een ontzaglijk (ontzagwekkend) proces van didactische vaardigheden zit verscholen achter zinsnedes als : na elk rollenspel volgt een korte bespreking ; de leerkracht leest de tekst voor ; conclusie onder leiding van de leerkracht enz. De auteurs zullen toegeven dat men de praktijk enkel vindt in de (begeleide) uitvoering van deze lessen. De meerwaarde van deze modellen moet door evaluatie en reflectie verkregen worden. Binnen een opleidingsinstituut zijn daar (misschien) mogelijkheden voor, maar een "zelfstandig" lezer zou m.i. meer gehad hebben aan het in mekaar schuiven van beide delen van Instrumentaal tot één geheel.

Samengevat hebben we dus 2 boeken voor 2 doelgroepen over 2 onderwijs-niveaus met 2 soorten lesplannen, met synthese én nieuwe inzichten, met theorie én praktijk. De (2) auteurs geraken zo soms verward in de dubbelzinnigheid van het compromis. Op heel wat meer plaatsen echter hebben zij, door de kracht van de integratie, hun didactiek uitgewerkt tot een volwaardig instrument voor het moedertaalonderwijs. Met de auteurs kunnen wij er ook voor pleiten : "(...) in de opleiding met *alle* didactische werken vertrouwd te geraken en niet slechts met één." (p 290) Instrumentaal verdiend in deze reeks van werken zeker zijn plaats.

Eddy Eelen

Over creativiteit in schrijven

W. Verlaeckt (red), Over creativiteit in schrijven, Leuven, Acco, 1984

'Over creativiteit in schrijven' gaat over veel meer dan de titel laat vermoeden. De verschillende bijdragen in dit boek geven een antwoord op de vraag hoe men (b.v.) via een aangepast schrijfonderwijs de creativiteit kan bevorderen.

Creatief schrijfonderwijs leidt niet alleen tot een grotere taalgevoeligheid en taalvaardigheid maar de leerlingen worden ook probleemgevoel-

lig. Hun denkwijzen en -patronen worden flexibeler, zodat de leerlingen de dingen om zich heen kritisch leren bekijken (ook hun eigen schrijfprodukten en van anderen). Via het schrijven kunnen ze zich een duidelijker beeld vormen van hun leef- en ervaringswereld en kunnen ze die ook aan anderen kenbaar maken.

De idee die hierachter steekt, sluit nauw aan bij de VON-visie : de leerlingen mondig maken en hen brengen tot zelfstandige, geëmancipeerde persoonlijkheden.

In een eerste bijdrage wordt nagegaan, wat men precies bedoelt met creativiteit en creatief schrijven. Met de nieuwe aanpak van het schrijfonderwijs wil men de leerlingen niet zozeer aanzetten tot het schrijven van 'literaire' teksten, maar wil men de creatieve denken taalgedragpatronen ontwikkelen. Men probeert tot een eenvoudiger onderwijs te komen door het convergente, methodische denken dat in het traditionele onderwijs zoveel aandacht krijgt aan te vullen met divergent denken. Door aangepaste technieken en oefeningen leren de leerlingen los te komen van een zuiver analytische aanpak en kan het creatieve, divergente denken bevorderd worden tot een duurzame werkhouding.

Men hecht dus veel belang aan het denkproces zelf, vandaar dat in het tweede artikel wordt nagegaan, hoe het creatieve proces verloopt. Inzicht in het verloop ervan maakt het gemakkelijker om creativiteit op gang te brengen. Een lesvoorbeeld illustreert hoe dat concreet gebeurt.

De derde bijdrage geeft een aantal lessuggesties om bepaalde creatieve deelvaardigheden in te oefenen. Hierbij komen o.a. flexibiliteit, probleemgevoeligheid, originaliteit en evaluatieve begaafdheid aan bod. Een van de belangrijkste deelvaardigheden, m.n. het associëren wordt in het volgende artikel uitvoerig besproken.

In de vijfde bijdrage volgen nog een aantal lessuggesties om de persoonlijke en spontane expressie te stimuleren. De lessen zijn vooral gericht op de zelfexploratie. De bedoeling ervan is de leerlingen gevoelig te maken voor het woord, hun problemen te leren zien en hun via het schrijven een duidelijke voorstelling van hun wereldbeeld te geven. Naast de doelstellingen zijn ook de werkwijze en het gewenste eindprodukt gespecificeerd.

Vervolgens (6) wijst W. Verlaeckt op het belang van de vernieuwende ideeën van K. Koch en zijn Nederlandse navolger F. Portegies Zwart voor het schrijfonderwijs. Beide auteurs stimuleren de verbeeldingskracht en het formuleringsvermogen op zo'n manier dat de kinderen plezier vinden in het schrijven (vooral dan de poëzie). Toch leidt hun methode niet tot een kritische confrontatie van de fantasie met de realiteit. Zij zien taal niet als een middel om de werkelijkheid te onderzoeken.

P. Freire, C. Freinet en C. Saerl daarentegen (7) houden wel rekening met de sociale omgeving van het kind. Volgens hen leidt een confrontatie met de eigen omgeving tot bewustwording en stimuleert het ook de spontane creativiteit. De belevingswereld en de maatschappelijke context van het kind kan men gemakkelijk in de klas brengen door de tek-

sten van de kinderen zelf als uitgangspunt van de pedagogische praktijk te nemen. Op die manier hebben de leerlingen invloed op de inhoud van het onderwijs. Een praktijkverslag maakt duidelijk, hoe men leerlingen van een vierde leerjaar er geleidelijk toe gebracht heeft teksten te produceren die best een handboek kunnen vervangen.

In het laatste artikel gaat de auteur in op het belang van creatief vs. zakelijk schrijven. Hij wijst er ook op dat de taak van de basisschool m.b.t. het leren schrijven erin bestaat de leerlingen de vereiste kennis en vaardigheid mee te geven die hen in staat stellen alle soorten teksten te schrijven. Het stelonderwijs in de basisschool moet dus niet in de eerste plaats produktiegericht zijn maar moet vooral belang hechten aan het fundamentele schrijfgedrag en het evaluerend vermogen.

Hoewel er overal in het boek voldoende voorbeelden staan, volgen nog een aantal stelopdrachten. Het geheel wordt afgesloten met een geannoteerde bibliografie van Nederlandstalige werken, een zaakregister en een-naar mijn oordeel weinig bruikbaar-oefeningenregister.

Het boek is bedoeld voor wie te maken heeft met moedertaalonderwijs in de basisschool. Het is bovendien best bruikbaar bij oudere leerlingen als men de oefeningen en technieken wat aanpast.

De grote verdienste van dit boek is dat het theorie en praktijk verbindt en daardoor is het niet alleen heel boeiend maar ook uiterst bruikbaar. Wie het niet meer ziet zitten met het huidige stelonderwijs zal in dit boek een nieuwe stimulans en nieuwe hoop vinden. Het is dus zeker het lezen en uittesten waard.

Marie-Anne Baert, Nederlandse Taalkunde, R.U.Gent.

Emotionele opvoeding in de klas

Enkele recensies van boekjes die bijdragen tot het verwerken van angstgevoelens.

Kleuters en jonge kinderen worden vaak overspoeld door gevoelens van angst en onzekerheid...

Bij nauwkeurige observatie van kinderen in een klassituatie blijkt 6,2 % geregeld 'angstgevoelens' te hebben in de klas. Angst voor de leraar, angst om te falen, angst om iets te moeten doen... kindrangsten. Als kleuterleid(st)er, leraar of lerares kan je - ook binnen de klassituatie - de kinderen helpen om deze gevoelens te leren verwerken. Dit kan o.m. door het aanbieden van, het voorlezen of zelf laten lezen van boeken die specifiek handelen over 'bang zijn'.

We bespreken hieronder enkele werkjes die kinderen kunnen helpen in hun 'emotionele ontwikkeling' en een hulp kunnen zijn in de verwerking